

cours en de achtergrond van de hedendaagse dans kom je inderdaad in de problemen. De danse urbaine van 3B of Hush Hush Hush noch de freestyles van Namur Break Sensation, Crazy Force (België), Aktuel Force (Frankrijk) of Storm & Battle Squad (Duitsland) passen in dat discours, net omdat ze in een andere context moeten geplaatst worden, iets waar deze bijdrage een aanzet toe wil leveren.

Splinterbom

Zijn hiphopvoorstellingen anekdotisch? Vaak wel, en al helemaal als je ze vergelijkt met de complexe esthetica van een Meg Stuart of een Jonathan Burrows. Maar dan verlies je wel uit het oog dat de danse urbaine een hele nieuwe cultuur introduceert in de actuele dans. Die cultuur is op zijn manier even gecompliceerd en pluriform als die waaruit Stuart en Burrows voortkomen. Eén van de dansers in *Via*, Mustapha Morabit, wordt in zijn act voortdurend gestoord door een rinkelende GSM, een ironische en zelfrelativerende knipoog naar het machismo van de hiphopcultuur. Yvan Bertrem, een andere *Via*-danser en eminent lid van Crazy Force, smeekt de geniale DJ Grazhoppa – die live voor muziek zorgt, samen met pianiste Sandra Lemmens en Lode Vercamp in een compositie van Rik Verstrepn – om de beats te stoppen omdat hij het ritme niet meer aankan. Die ironie en dat je m'en foutisme zijn elementaire kenmerken van de hiphopspirit die Hush Hush Hush voortreffelijk weet te kanaliseren naar het danspodium.

Is breakdance meer een kwestie van gymnastiek dan van hedendaagse dans? Kan zijn, maar het gaat dan wel om een subversieve gymnastiek. De gym van de hiphop is alleszins niet gericht op orde, wel op versplintering. De 'bom' die Hush Hush Hush in *Via* doet ontploffen is een splinterbom. Eens het springtuig afgaat, barst het dansen los in verschillende richtingen en stijlen. Je ziet aanzetten uit de hedendaagse dans – bij Annabel Schellekens, *ex-PARTS* –, discoteek*moves* – bij Geneviève Lagravière, ongeschoold maar ons hoor je niet klagen –, je ziet berekende breakdance en geïmproviseerde freestyle, met heldenrollen eigen aan het genre voor Yvan Bertrem en Mohamed Chairi. Je ziet ze tegelijk en je weet niet waar te kijken.

Geven hiphopvoorstellingen een artificieel beeld van de straatcultuur? Misschien wel, maar het gaat niet op om te zeggen dat hiphopmuziek niet op een danspodium thuis hoort. Met permissie, de muziek van Beethoven, Bach of Bartók is ook niet gecomponeerd voor hedendaagse choreografieën. Het heeft Anne Teresa De Keersmaeker niet verhinderd er schitterende dingen mee te doen.

Graffiti komen van de straat, maar geef een getalenteerde graffeur een mooie witte muur in een museum en geld voor spuitbussen en hij zal er een des te mooier kunstwerk mee maken, zonder gestoord te worden door politie of openbaar vervoer. Hetzelfde geldt voor de freestyle-acts. De freestyles zijn een vertaling van de *battles* die de verschillende crews op straat uitdansen: vriendschappelijke maar scherpe danscompetities, waarbij de breakbeat als enige en als eerlijke wapen fungeert. Bepaald bloedstollend was de freestyle die ten beste werd gegeven als finale van een *Hiphop & Spices*-avond half november in de Gentse Minardschouwburg. Eén danser had een flesje spuitwater vast en begint er spontaan mee te breakdansen. Een spervuur van *floats*, *backspins* en *windmills* met flesje in de hand barstte los, uitgevoerd door leden van Aktuel Force en hun grote voorbeeld Storm & Battle Squad. Bovendien is het vanuit sociologisch standpunt best wel interessant om te zien hoe bijvoorbeeld bij Hush Hush Hush of 3B met een paar stereotypen 'de straat' wordt vormgegeven. Jongeren hangen doelloos rond op straat, in meerdere stukken wordt het type van de straatveger opgevoerd. Het geeft een mooi beeld van de plaats die dergelijke jongeren in hun eigen ogen wordt toegekend in de samenleving.

Modus

Sommige verdedigers van de hedendaagse dans schatten hiphop laag in omdat ze die enkel beoordelen vanuit hun eigen, beperkte paradigma. Omgekeerd hebben heel wat hiphopliefebbers geen hoge pet op van de contemporaine dans. Met die 'academische' podiumkunst willen ze niets te maken hebben, hun zuivere dans zal de verkalkte hedendaagse dans op termijn wel verdringen, menen ze. De wederzijdse kritiek doet – op een ander niveau weliswaar – een beetje denken aan de verhouding tussen schilderkunst en fotografie in de vorige eeuw. Schilders weigerden de fotografie tot de kunst te rekenen, omdat ze gebaseerd was op een zuiver mechanisch procédé, en omdat ze er niet in slaagde om de werkelijkheid 'kunstzinnig' te verheffen. Tegelijk achtten fotografen de dagen van de schilderkunst geteld, aangezien met de fotografie een perfecte reproductie van de realiteit binnen handbereik lag. Het is anders gelopen. De fotografie is uitgroeid tot een belangrijke kunstvorm, terwijl ook de schilderkunst haar plaats heeft gevonden. Beide kunstvormen zijn met elkaar in dialoog getreden, eerst een beetje oppervlakkig en beperkt tot de technische kant, later meer intens. De *combine paintings* van Robert Rauschenberg (halfweg jaren vijftig) zijn een mooi voorbeeld van de assimilatie van foto-

grafische technieken in schilderkunst. Rauschenberg combineerde een abstract schilderij met een extern fotografisch element, meestal een banale foto uit een tijdschrift. Op dezelfde manier zou ook het contact tussen hiphop en hedendaagse dans kunnen verlopen. Van confrontatie en wederzijds onbegrip, over toenadering en (technische) beïnvloeding tot assimilatie en integratie. Choreografen en hiphoppers die niets zien in een dialoog kunnen blijven evolueren binnen hun eigen genre, maar de kansen op verrijking van de eigen taal met elementen van buitenaf mogen niet afgedaan worden als 'verwatering'. Wie dat zegt, geeft op het artistieke vlak argumenten aan de verdedigers van de cultuur- of rassenscheiding. Combinatie leidt niet noodzakelijk tot degeneratie; het kan ook een bron van vernieuwing zijn.

In het uiterst lezenswaardige boek *Voorstelling en betekenis, theorie van de kunsthistorische interpretatie* wijdt Johan Vanbergen een hoofdstuk aan de betekenis van de notie 'modus' voor de kunsttheorie. De modus is een extern element dat kan ontleend worden aan een als niet-artistiek erkende of artistiek minderwaardige context en dat binnendringt in de heersende traditie. Een dergelijk nieuw element kan een factor zijn 'die de grenzen van wat in een bepaalde periode, zowel inhoudelijk als formeel, als artistiek aanvaard wordt, verlegt'. De verschijning van een modus en de osmose van traditie en die modus kunnen vervolgens de genrehiërarchie wijzigen en het artistieke discours dat daarmee samenhangt. Het is onze overtuiging dat de introductie van hiphop en breakdance op de dansscène een voorbeeld bij uitstek is van een dergelijke modusdynamiek. Hiphop heeft veel meer te betekenen dan een hype, die volgens sommigen alweer 'passé' is. Begrijp ons niet verkeerd. De hedendaagse dans heeft hiphop niet dringend nodig om zich te ontwikkelen. Die evolutie wordt mee bepaald door heel wat factoren, waarvan aandacht voor de hiphopcultuur er één kan zijn. De hiphop vindt nu al langs verscheidene wegen zijn weg naar de actuele dans: in enkele geïsoleerde bewegingen die zijn opgepikt door hedendaagse choreografen, in de danse urbaine of in de freestyle. Het potentiële belang van de hiphop voor de hedendaagse dans is dan ook aanzienlijk. Dat besef je vanzelf als je de context en de cultuur in rekening neemt die schuilgaan achter dat op het eerste gezicht jonge, populaire en oppervlakkige vertoon.

(met dank aan Dirk Verstockt)